

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧІНИ
Факультет дошкільної та спеціальної освіти
Кафедра психології та педагогіки розвитку дитини

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
освітнього ступеня «магістр»
на тему:
ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ
ОСВІТИ У ПЛОЩИНІ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ЗДОРОВ'Я

Виконала:
студентка II курсу,
групи 603з групи
заочної форми навчання
спеціальності
012 Дошкільна освіта
(шифр і назва спеціальності)
Освітньої програми
Дошкільна освіта
Сторожук К.О.
(прізвище та ініціали студента)

Керівник:
кандидат педагогічних наук
Дука Т.М.
Рецензент:
кандидат педагогічних наук
Попиченко С.С.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ЗДОРОВ'Я ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	7
1.1. Методологічні основи вивчення проблеми системної організації збереження професійного здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти	7
1.2. Категоріальний аналіз базових понять дослідження	19
1.3. Критерії, показники, ступені професійного здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти.....	34
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПЛОЩИНІ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ЗДОРОВ'Я ПЕДАГОГІВ	60
2.1. Методична робота закладів дошкільної освіти у площині збереження професійного здоров'я педагогічних працівників	60
2.2. Рекреалогічні засади збереження професійного здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти.....	68
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ АДАПТОВАНОЇ МЕТОДИКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ЗДОРОВ'Я ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	77
3.1. Методика впровадження збереження професійного здоров'я педагогічних працівників в закладах дошкільної освіти.....	77
3.2. Аналіз та узагальнення результатів формувального етапу експерименту.....	85
ВИСНОВКИ.....	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	100
ДОДАТКИ.....	103

ВСТУП

Актуальність дослідження. Пріоритетним напрямом державної політики, як зазначено у Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», Державній цільовій соціальній програмі розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року, Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» визначено нормативи та регулятори впровадження загальнодержавних програм охорони здоров'я у всі сфери життя та діяльності людини. У зазначеному контексті актуалізується необхідність збереження професійного здоров'я педагогічних працівників як важливого шляху забезпечення ефективного розв'язання ними професійних завдань та успішної життєдіяльності.

Відповідно до нормативних документів проблема збереження та зміцнення професійного здоров'я набуває для педагогічних працівників закладів дошкільної освіти, оскільки саме їхня професійна діяльність забезпечує формування здоров'язбережувальної компетентності дітей дошкільного віку, закладає основи здоров'я майбутньої нації.

Вивчення практики роботи закладів дошкільної освіти засвідчило, що на етапі інтенсивних змін у галузі дошкільної освіти наявний стан соматичного здоров'я, психічного та соціального благополуччя педагогічних працівників, про що засвідчує порівняльна характеристика суб'єктивних та об'єктивних показників якості життя, не відповідають вимогам суспільства та особистості щодо ефективного виконання професійних завдань, творчого розвитку та самовдосконалення.

Одним із шляхів вирішення окресленого завдання є системна організація методичної роботи у закладах дошкільної освіти, орієнтована на комплексне використання активного соціального та природного середовищ, оздоровчого потенціалу рекреаційних ресурсів.

Науковцями розглядаються багатокomпонентні характеристики здоров'я (Б. Братусь, М. Гончаренко, В. Горащук та ін.), особливості

професійного здоров'я педагогів (Т. Андрющенко, В. Бобрицька, Б. Долинський, Л. Іващук, Г. Мешко, Н. Миськова та ін.).

Аналіз наукових розвідок засвідчує посилену увагу до проблем: забезпечення умов здоров'язбереження педагогічних працівників (В. Мойсеюк, О. Шукатка); впливу професії на стан здоров'я (В. Грибан); використання рекреаційних ресурсів як засобу оволодіння життєвими навичками здоров'язбереження (О. Бейдик, В. Головкіна, О. Музиченко-Козловська, О. Ніколаєва, І. Смадич, А. Тимейчук).

Отже, актуальність порушеної проблеми, її теоретична та практична значущість, зумовили вибір теми дослідження: «Організація методичної роботи закладів дошкільної освіти у площині збереження професійного здоров'я».

Мета дослідження – науково обґрунтувати та експериментально перевірити систему організації методичної роботи закладів дошкільної освіти у площині збереження професійного здоров'я педагогічних працівників.

Відповідно до мети визначено основні **завдання дослідження**:

1. Здійснити сутнісну характеристику базових понять дослідження з урахуванням сучасних методологічних підходів.

2. Визначити критерії, показники та ступені їх збалансованості для характеристики стану професійного здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти.

3. Науково обґрунтувати організацію методичної роботи закладів дошкільної освіти у площині збереження професійного здоров'я.

4. Експериментально перевірити ефективність адаптованої методики на основі її поетапного впровадження.

Об'єкт дослідження – методична робота у закладах дошкільної освіти.

Предмет дослідження – зміст, форми, методи, засоби методичної роботи закладів дошкільної освіти, спрямовані на збереження професійного здоров'я педагогічних працівників.

Для розв'язання поставлених завдань були використані наступні

методи дослідження:

теоретичні (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення) – для вивчення науково-методичної, психолого-педагогічної літератури з теми дослідження, проведення категоріального аналізу базових понять дослідження та окреслення взаємозв'язку між ними; *емпіричні* (анкетування, спостереження, опитування, самооцінка, тестування) – з метою визначення стану професійного здоров'я педагогічних працівників на всіх етапах дослідження; *педагогічний експеримент* – для перевірки ефективності впровадження розробленої авторської моделі у практику роботи закладів дошкільної освіти; *методи математичної статистики* – з метою кількісного та якісного аналізу одержаних результатів на основі встановлення кількісних показників щодо оцінювання досліджуваного явища, а також підтвердження їх вірогідності.

База дослідження. Експериментально-дослідну роботу проведено на базі Комунального закладу дошкільної освіти (ясла-садок) №368 загального типу Дніпровського району м. Києва.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці системи організації методичної роботи закладів дошкільної освіти у площині збереження професійного здоров'я педагогічних працівників.

Апробація результатів дослідження. Із проблеми дослідження наявна публікація «Професійне здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти» як комплексну характеристику здоров'я» у збірнику студентських наукових праць факультету дошкільної та спеціальної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (2023 р.).

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи 105 сторінок.

ВИСНОВКИ

У роботі здійснено теоретичне узагальнення й практичне розв'язання актуальної наукової проблеми, що дає змогу зробити такі висновки:

1. Обґрунтовано теоретико-методологічні засади проблеми збереження професійного здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти та уточнено сутність базових понять дослідження на трьох рівнях теоретичного аналізу: загально-філософському (діалектичні закони пізнання педагогічної дійсності, аксіологічний потенціал здоров'язбереження), загальнонауковому (системний, цілісний, синергетичний, особистісний наукові підходи), науковому (провідні ідеї ноосферного, нормоцентричного, культурологічного, валеологічного, дискурсивного, феномено-логічного, професіографічного підходів, концепція людського розвитку).

З'ясовано зміст, сутнісну характеристику базових понять дослідження. На підставі теоретичних узагальнень феномен здоров'я розглянуто з позицій філософсько-соціологічного, медико-біологічного, психолого-педагогічного напрямів.

Простежено взаємозв'язок понять «професійне здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти» та «здоров'я», «професійне здоров'я», «педагогічний працівник закладу дошкільної освіти».

З урахуванням спільних ознак професійної діяльності педагогічних працівників закладів дошкільної освіти, що впливають на ефективність її реалізації та якість життя загалом, окреслено змістову характеристику поняття «професійне здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти» як комплексну характеристику здоров'я у конкретних умовах професійної діяльності, що характеризується адаптацією до впливу факторів професійного середовища, забезпечується достатнім для виконання певного виду професійної діяльності функціональним резервом організму, проявляється через стан інтелектуального, фізичного, психічного, соціального і духовного благополуччя та орієнтована на організацію процесу

здоров'язбереження дошкільників.

2. На основі багатокомпонентної характеристики здоров'я розроблено структуру професійного здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти у сукупності визначених компонентів: інтелектуальне, фізичне, психічне, духовне, соціальне здоров'я. Представлено критеріально-показникову систему експериментальної роботи. Охарактеризовано поняття «стан професійного здоров'я» як базовий критерій оцінки досліджуваного явища. Використано поняття «ступінь збалансованості» як характеристику оцінки досконалості професійного здоров'я на основі виділених показників (стан інтелектуального, фізичного, психічного, соціального здоров'я).

3. Науково обґрунтовано організацію методичної роботи закладів дошкільної освіти у площині збереження професійного здоров'я, шляхом дієвого включення педагогічних працівників закладів дошкільної освіти у оздоровчу діяльність. Її комплексний і системний характер визначається узгодженою взаємодією усіх ланок (компонент): *керуючі* (зовнішнього управління – центри професійного розвитку, інститути післядипломної педагогічної освіти; *внутрішнього управління* – педагогічна рада, адміністративний орган управління (директор ЗДО), методичний кабінет/науково-методичний центр / інформаційно-аналітичний та координаційний відділи) та *керовані* (вихователь-методист, творчі групи, творчі лабораторії, тимчасові комісії з питань методичної роботи, експертні групи, атестаційна комісія). Визначено перспективність реалізації оздоровчих заходів у ході методичної роботи.

Окреслено особливості використання рекреалогічного підходу до організації здоров'язбереження у системі методичної роботи. Виокремлено ключові принципи, що забезпечують його дієвість у галузі охорони здоров'я: комплексне використання рекреаційних ресурсів, збалансованість форм рекреаційної діяльності, отримання задоволення від обраних шляхів відновлення життєвих ресурсів, використання активного середовища. Наголошено на оздоровчому потенціалі рекреалогії та доведено ефективність

його застосування для забезпечення умов здоров'язбереження педагогічних працівників.

4. Експериментально перевірено ефективність адаптованої методики організації методичної роботи закладів дошкільної освіти у площині здоров'язбереження в поєднанні цільового, змістового, процесуального та діагностувально-результативного блоків. Доведено, що поетапне впровадження моделі (орієнтаційний, адаптаційний, стабілізаційний етапи) забезпечило підвищення ступеня збалансованості показників професійного здоров'я (інтелектуальний, фізичний, психічний, соціальний). Схарактеризовано форми і методи реалізації оздоровчих заходів у методичну роботу закладів дошкільної освіти. Особливе місце відведено програмі, що забезпечує ефективну діяльність творчої групи «Школа сприяння здоров'ю». Доведено, що результатом упровадження є здоровий спосіб життя педагогічних працівників.

Ефективність і доцільність упровадження апробованої методики доведено за допомогою методів математичної статистики, про що свідчить підвищення узагальнюючих показників стану професійного здоров'я, ступінь збалансованості його показників (інтелектуальний, фізичний, психічний, соціальний).